

Aktepe ve Zeytinoba Köyleri (Hassa / Hatay-Türkiye) Arasında Kalan Bölgenin Florası ve Etnobotaniği Üzerine Bir Araştırma

Büşra Abuzar Kerar, Hasan Akan
Harran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Şanlıurfa, Türkiye

*Sorumlu yazar / Correspondence: hasanakan1972@gmail.com

Geliş/Received: 27.05.2019 • Kabul/Accepted: 13.12.2019 • Yayın/Published Online: 31.12.2019

Öz: Bu çalışma 2015-2018 yılları arasında, Aktepe ve Zeytinoba Köyleri arasında kalan bölgenin florasını ve etnobotaniğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma alanı Hatay'ın Hassa ilçesi sınırları içinde ve Türkiye'nin Grid sistemine göre C6 karesine girmektedir. Yapılan bu çalışma ile bölgede 56 familyaya ait 150 takson tespit edilmiştir. Alanın florasında Asteraceae (16), Rosaceae (14) ve Fabaceae (12) en fazla takson içeren familyalardır. Raunkiaer'in hayat formları sıralamaları şöyledir: Fanerofitler 52 (%35), Terofitler 46 (%31), Hemikriptofitler 36 (%24), Kriptofitler 13 (%9) ve Kamefitler 3 (%2)' dir. Araştırma alanında yapılan etnobotanik çalışma sonucunda toplanmış 150 bitkinin 120'sinin etnobotanik özelliği bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bitki taksonlarından 46'sı gıda (%40), 30'u tıbbi (%25), 10'u yem (%8), 6'sı yakacak (%5), 6'sı süs (%5), 5'i çit (%4), 6'sı diğer (%5), 4'ü baharat (%3), 2'si zehirli (%2), 2'si süpürge (%2), 1'i boya (%1) yapımında kullanılmaktadır. Toplanan bitkilerin yöresel ve bilimsel adlarına yer verilmiş, kullanım alanları belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Aktepe, Etnobotanik, Flora, Hatay, Zeytinoba

A Research on The Flora and Ethnobotany of The Region Between Aktepe and Zeytinoba Villages (Hassa / Hatay-Turkey)

Abstract: This study was carried out to determine the flora and ethnobotany of the regions between Aktepe and Zeytinoba villages between the years 2015-2018. The research area is located within the borders of Hassa district of Hatay. The study area enters the C6 of the grid system. 150 taxa belonging to 56 families were determined in the studies. Asteraceae (16), Rosaceae (14) and Fabaceae (12) are the families with the highest taxa. Raunkiaer's life forms rankings as follows: Phanerophytes were 52 (35%), Therophytes 46 (31%), Hemicryptophytes 36 (24%), Cryptophytes 13 (9%) and Chamaephytes 3 (2%). As a result of the ethnobotanical study conducted in the research area, it was determined that 120 of the 150 plants had ethnobotanical properties. This plant taxa; 46 food (40%), 30 medical (25%), 10 feed (8%), 6 firewood (5%), 6 ornamental (5%), 5 fence (5) 4%), 6% other (5%), 4% spices (3%), 2% toxic (2%), 2% broom (2%), 1% paint (1%) .

şeklinde düzeltilsin The local and scientific names of the collected plants are determined.

Key words: Aktepe, Etnobotany, Flora, Hatay, Zeytinoba

GİRİŞ

Bu çalışma; Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Hatay'ın Hassa ilçesine bağlı Aktepe ve Zeytinoba Köyleri arasında kalan alanın florası ve etnobotaniğini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Türkiye Florası tür zenginliği bakımından dünyanın sayılı ülkeleri arasında yer almaktadır. Bunun nedeni, Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlaması, İran-Turan, Avrupa-Sibirya ve Akdeniz fitocoğrafya bölgelerinin kesişme noktalarında bulunması, farklı iklim koşulları, topoğrafik çeşitlilikleri, jeolojik ve jeomorfolojik çeşitlilikler, deniz, göl, akarsu gibi değişik su ortamı çeşitlilikleri, 0-5000 metreler arasında değişen yükseklik farklılıkları, Anadolu çaprazının doğusu ve batısı arasında ekolojik farklılıkların bulunmasıdır (Ekim ve Güner, 2000).

Türkiye florası üzerinde yapılan araştırmalarda 18. yüzyıl başlarında Fransız botanikçi J. Pitton de Tournefort'un 1700-1702 yılları arasında batı, kuzey ve doğu Anadolu'da yaptığı gezilerle başlamıştır. Diğer bazı yabancı botanikçiler de Anadolu ve çevresinden bitki toplamışlardır (Baytop, 2003).

Yurdumuz florasına önemli katkıyı sağlayan eserlerden ilki İsviçreli botanikçi Edmond Boissier tarafından (Boissier, 1867) yayımlanan "Flora Orientalis"tir. Flora Orientalis'ten tam bir asır sonra yayını tamamlanan, editörlüğünü Peter Hadland Davis'in yaptığı 1965-1985 yılları arasında yayımlanan "Flora of Turkey and The East Islands" adlı 9 ciltlik eserdir. 1988'de 10. cilt (Davis vd., 1988) ve 2000 yılında da tamamlayıcı olarak 11. cilt (Güner vd., 2000) ise Türk botanikçiler tarafından tamamlanmıştır.

Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler) kitabına göre; 167 familya, 1,320 cins, 9,996 tür, 1,989 alt tür ve toplam 11,707 takson bulunmaktadır. Bunların 3,649 taksonu endemiktir (Davis, 1965-1985; Davis vd., 1988; Güner vd., 2012).

Bu araştırmamızın amaçlarından birisi yörede tespit edilen bitkilerin etnobotanik özelliklerinin ortaya konulmasıdır. Etnobotanik; insanlarla bitkiler arasındaki ilişkileri inceleyen bir bilim dalıdır ve 1896 yılında ilk defa botanikçi John W. Harsherberger (ABD) tarafından kullanılmıştır (Cotton, 1997). İnsanoğlu var olduğundan beri doğal bitkileri kendi amaçları için farklı alanlarda kullanmışlardır. Bitkilerin çeşitli özelliklerinden yararlanmışlardır, tıbbi ve gıda olarak kullanılma bilgisi nesilden nesile aktarılmıştır (Lev ve Amar, 2000; Yıldırım, 2004).

Çalışma alanı olarak Aktepe ve Zeytinoba Köyleri arasında seçilmesinin nedenlerini kısaca şu şekilde açıklayabiliriz:

1. Bölgede daha önceden kapsamlı bir flora ve etnobotanik çalışmasının yapılmamış olması,
2. Çalışılan bölgenin Amanos Dağlarının doğuya bakan eteklerinde bulunması nedeniyle zengin bir flora sahne olması,
3. Amanos Dağlarının, Türkiye florası için önemli bir yere sahip olması,
4. Etnobotanik açısından insanların dağın eteklerine birçok küçük köy kurmaları ve bitkilerle hayatının her alanında iç içe olması.

Çalışılan alanlarda daha önceden floristik ve etnobotanik yönden yapılmış çalışmalara rastlanılmamış fakat literatür araştırmaları sonucunda bölgeye yakın yerlerde şu floristik çalışmalar yapılmıştır; Hatay ili sınırları içinde bulunan Amanos Dağlarının bitki ekolojisi (Akman, 1973), Amanos Dağları'nın ortasında yer alan Dörtöyl ve Erzincan (Hatay) ilçelerinde floristik açıdan bir araştırma (Türkmen ve Düzenli, 1998), Musa Dağı'nın (Hatay) Florası (Düzenli ve Çakan, 2001), Hatay İlinde Yayılış Gösteren Bazı Geofit Bitki Türleri Üzerine Bir İnceleme (Kayıkcı vd., 2012), Hatay İli Kırıkhan İlçesi Taban Meralarının Vegetasyon Yapısı Üzerine Bir Araştırma (Çınar vd., 2014), Hatay'ın Sessiz Güzelleri adlı kitap (İlçim, 2014), Antakya'nın Doğal Bitkileri (Ocak vd., 2014) ve Gaziantep'in Nizip İlçesinde Yapılan Etnobotanik Çalışmalar da mevcuttur (Bulut vd., 2017).

Çalışılan alanına yakın bölgelerde etnobotanik açıdan şu çalışmalar yapılmıştır: Hatay ve Kahramanmaraş İllerindeki Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri (İlçim ve Varol, 1996), Kışlak (Yayladağı-Hatay) Hakkında Etnobotanik Bir Araştırma (Keskin ve Alpınar, 2002), Antakya Semt Pazarlarındaki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması (Altay ve Çelik, 2011), Etnobotanik çalışmalara Genel bir bakış (Kendir ve Güvenç, 2010), Tayfur Sökmen Kampüsü (Antakya-Hatay) ve Çevresinde Bulunan Bitkiler Üzerine Etnobotanik Bir Araştırma (Altay ve Karahan, 2012) ve Antakya'nın el sanatlarında kullanılan odunsu bitkiler üzerine etnobotanik bir çalışma (Karahan vd., 2015)'dir.

MATERYAL ve YÖNTEM

Aktepe ve Zeytinoba Köyleri arasında kalan bölgeden 2015-2018 yılları arasında 150 bitki toplanmış ve herbaryum örneği haline getirilmiştir. Bitkilerin farklı vejetasyon dönemlerine rastlayan aylarda yapılan arazi çalışmalarında örnek alımı yapılmıştır. Bu örnekler önce numaralanıp preslendikten sonra herbaryum usulüne göre kurutulup kartonlara düzenli bir şekilde yapılandırılmıştır. Bitki örnekleri familya, cins ve endemik türler, coğrafik elementler ve hayat formlarına göre tasnif edilmiştir. Bu bitkilerin teşhisinde öncelikli kaynak olarak Türkiye Florası'ndan (Davis, 1965-1985; Davis, vd., 1988; Türkiye Florası cilt 11 (Güner vd., 2000), Hatay'ın Sessiz Güzelleri (İlçim, 2014), Resimli Türkiye Florası 2 (Güner vd., 2018) adlı eserlerden yararlanılmıştır. Taksonların Türkçe Bilimsel isimleri (Güner vd., 2012) yanında yörede bilinen yerel isimleri parantez içinde gösterilmiştir. Toplanıp teşhis edilen bitki örnekleri, Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Herbaryumu (HARRAN)'unda saklanmaktadır.

Etnobotanik çalışma yapılırken, alandan 2015-2018 yılları arasında bitkiler toplanarak herbaryum örnekleri haline getirilip bitkilerden hangi alanda yararlandığı araştırılmıştır. Hazırlanan bitki örneklerimiz, araştırma alanı çevresinde bulunan 2 ayrı yerleşim biriminde (Aktepe ve Zeytinoba Köyü) daha önceden hazırlanmış "etnobotanik bilgi kayıt formları" ile yöre halkından bilgiler alınmıştır. Kaynak kişilere bitkinin varsa yerel ismi sorulmuştur. Daha sonra ise varsa bitkinin kullanım amacı, kullanılan kısmı, kullanım şekli sorulmuştur. Ayrıca belirli vejetasyon dönemlerinde yardım alınan kişilerle birlikte çalışma alanı gezilerek veriler toplanmıştır. Böylelikle elde edilen sonuçların güvenilirliğini arttırdığı düşünülmektedir.

Yöre halkıyla görüşmeler sırasında sorulan soruların bazıları şunlardır;

- Çevreden toplanan ve kullanımı olan bitkiler nelerdir?
- Bitkiye o bölgede verilen isimler,
- Bitkiden nasıl yararlanıldığı ve kullanım biçiminin nasıl olduğu,

- Bitkilerin tam olarak hangi mevsimde toplandığı,
- Bitkilerin nasıl ve hangi kısımlarının toplandığı,
- Bitkinin araziden ne kadar toplandığı,
- Bitkinin kültürü yapılıp-yapılmadığı.

Etnobotanik bilgi kayıt formları uygulaması yapılan 2 köyden 30 kişiyle görüşülmüş ve bitkileri hangi amaçla kullandıkları hakkında bilgi toplanmıştır. Kaynak kişilerin; 15 tanesi Aktepe, 15 tanesi Zeytinoba köyündendir. Çalışmada yararlanılan kaynak kişiler hakkında ayrıntılı bilgiler Ek 1’de verilmiştir (Şekil 6). Ek 2’de araştırma alanında belirlenen bazı bitkiler ve kullanımlarının fotoğrafları verilmiştir.

Bitkilerin hayat formları; Fanerofit (F), Kamefit (Km), Hemikrptofit (Hk), Kriptofit (Kr), Terofit (Th) olarak Raunkiaer (Raunkiaer, 1934) sistemine göre verilmiştir. Bitki isimleri verilirken, bitkiler C6 karesinde olduğundan, fazla tekrardan kaçınmak amacıyla hepsine ayrı ayrı C6 Hatay yazılmamıştır. Lokalitelerin sonundaki “B. ABUZAR”dan sonra gelen sayılar ise toplayıcı numarasını belirtmektedir.

Coğrafi konumu ve İklim

Araştırma alanı olarak seçilen bölge, Hatay ilinin Hassa ilçesine bağlı Aktepe ve Zeytinoba köyleri arasında kalan bölgedir. Bu bölge Hassa’nın 10 km güneyinde, Antakya-Hassa Karayolunun 70. kilometresinde yer alan, doğudan batıya doğru yüksekliği artan bir alandan oluşmaktadır. Amanos dağlarının eteklerine kurulan Aktepe adını bölgedeki bir tepeden, yine Amanos Dağlarına kurulan Zeytinoba Köyü bölgedeki zeytin ağaçlarının çokluğu nedeniyle bu adları almışlardır. Bu köylerin güneybatısında Kırıkhan ilçesi, kuzeydoğusunda Hassa ilçesi, ortasında ise Küreci köyü bulunmaktadır. Bu köylerin çevresinde birçok dere akmaktadır. Dereler kışın akar yazın ise kururlar (Şekil 1).

Araştırılan bölgenin bitki türleri açısından çok zengin olması sahanın coğrafi özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Amanos Dağları İskenderun körfezinden itibaren denize paralel olarak uzanmaktadır. Akdeniz üzerinden gelen nemli yağışlı hava kütlesi burada yükselerek yoğun yağışlara yol açmaktadır. Amanos Dağlarının doğu kesimleri ise bir taraftan Samandağ üzerinden gelen nemli hava kütlelerine, diğer taraftan ise kuzeyden gelen karasal hava kütlelerine açıktır. Karakter açısından farklı olan iki hava kütlesi Hassa civarında karşılaşmaktadır. İşte bu özelliklerden dolayı Hassa ve çevresi bitki türü açısından Türkiye’nin zengin yörelerinden birini oluşturmaktadır (Anonim, 2010, 2011, 2012, 2018).

Araştırma alanının konumu 36'46" Kuzey enlem ve 36'29" Doğu boylamı arasındadır. Davis’in kareleme sisteminde göre ise araştırılan alan C6 karesindedir.

Çalışılan bölge morfolojik olarak değişik yüzey şekillerine sahiptir. Araştırma alanında tepeler, sulu ve kuru dereler, dağlar, dağ yamaçları oluşturmaktadır. Çalışılan alanın doğu kısmında Amik Ovası bulunmaktadır.

Çalışma alanımızda rakım oldukça değişkendir. Rakımlar 250-1000 m arasında değişiklik gösterir. Rakıma bakılacak olursa çalışma alanımızda düzlük, yarı düzlük ve dağlık alanlar olarak ifade edilebilecek yerler; Aktepe, Zeytinoba köyünün üst kısımlarındaki yaylalar ve çevreleridir.

Hassa bölgesinde sıcak ve ılıman iklim görülmektedir. Kış aylarında yaz aylarından çok daha fazla yağış düşmektedir. Hassa ilçesinin yıllık ortalama sıcaklığı 17,1’dir. Yıllık ortalama yağış miktarı: 781 mm’dir, 3 mm yağışla Temmuz ayı yılın en kurak ayıdır. Ortalama 139 mm yağış miktarıyla en fazla yağış Ocak ayında görülmektedir.

Şekil 1. Araştırma alanının lokasyon haritası.

BULGULAR

Araştırma Alanının Florası ve Etnobotanik Özellikleri

*Kültür bitkisi

Familya 1: AMARANTHACEAE / HOROZİBİĞİGİLLER

Amaranthus retroflexus L. / *Tilkikuyruğu* (Kızılbacak)

Hatay: Hasse, Zeytinoba, 630 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1004, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin yaprak ve gövde kısımları gıda maddesi olarak kullanılmaktadır. Antibakteriyel özellik gösterdiği ifade edilmektedir.

**Spinacia oleracea* L. / *Ispanak*

Hatay: Hasse, Aktepe, 130 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1092, Th.

Etnobotanik kullanımı: Hem gıda malzemesi olarak hem de tıbbi amaçlı kullanılmaktadır. Bitkinin yaprakları ve sapları lapa haline getirilerek ağrıyan bölgeye konulmaktadır.

Chenopodium album L. / *Aksirken* (Kazayağı)

Hatay: Hasse, Aktepe yol kenarı, 140 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1138, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin yaprakları kaynatılmakta, çay gibi içilmekte ve kadın hastalıkları tedavisinde kullanılmaktadır. Taze olan yapraklar ise salata olarak tüketilmektedir.

**Beta vulgaris* L. / *Pancar* (Pazı)

Hatay: Hasse, Zeytinoba, 600 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1093, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin yapraklarından sarma yapılmaktadır. Yöre halkı kendi bahçelerinde yetiştirmektedirler.

Familya 2: AMARYLLIDACEAE / NERGİSGİLER

Allium ampeloprasum L. / *Prasa* (Körmen)

Hatay: Hasse, Aktepe, 140 m, 25.11.2015, B. ABUZAR 1027, Kr.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin böreği yapılmaktadır. Kokusu sarımsağa benzemektedir.

**Narcissus tazetta* L. / *Nergis*

Hatay: Hasse, Aktepe, 130 m, 02.02.2016, B. ABUZAR 1060, Kr.

Etnobotanik kullanımı: Hoş görüntüsü ve kokusundan dolayı ev bahçelerini süslemektedir. Bitkinin çiçeklerinden esans elde edildiği söylenmektedir. Bitki, börek yapımında yardımcı malzeme olarak kullanılmaktadır.

**Zephyranthes candida* (L.) Herb. / *(Yıldız Çiçeği)*

Hatay: Hasse, Aktepe yol kenarı, 135 m, 27.03.2016, B. ABUZAR 1112, Kr.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin çiçekleri yıldız benzediğinden bu ismi almıştır. Bitkinin yumrusu ortadan kesilmekte ve dışarıya çıkan su yapıştırıcı olarak kullanılmaktadır.

Familya 3: ANACARDIACEAE / MENENGİÇGİLLER

Pistacia lentiscus L. / *Sakızağacı* (Menengiç)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 670 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1006, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkiden elde edilen sakız mide rahatsızlığı için kullanılmaktadır. Bitkinin ilkbaharda verdiği ilk filizleri yöre halkı tarafından toplanmaktadır. Topladıkları filizleri doğrayıp suda haşlayıp süzdükten sonra yumurta ile birlikte kavurup yemek haline getirmektedirler.

Rhus coriaria L. / *Sumak*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 670 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1007, F.

Etnobotanik kullanımı: Yörede baharat amaçlı kullanılmaktadır. Bitkinin meyvesi ekşidir. Meyvesi baharat yapımında kullanılmaktadır. Sofra tuzuyla karıştırılıp öğütülür ve baharat olarak kullanılmaktadır. Toz halinde salatalara katılmaktadır.

Familya 4: APIACEAE / MAYDANOZGİLLER

Scandix iberica Bieb. / *Atkişneotu*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1100, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

**Petroselinum crispum* (Mill.) A.W.Hill / *Maydanoz*

Hatay: Hassa, Aktepe, 135m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1129, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin kök ve yaprakları yemek yapımında, salata ve mezelerde kullanılmaktadır. Çayı ise böbreklere iyi geldiği için içilmektedir.

Berula erecta (Huds.) Coville / *Kazayağı, Gaz Yağı otu*

Hatay: Hassa, Aktepe dere içi, 125 m, 26.01.2016, B. ABUZAR 1049, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin kokusu nedeniyle yöre halkı tarafından gaz yağı denilmektedir. Yemek yapımında kullanılmaktadır.

Familya 5: APOCYNACEAE / ZAKKUMGİLLER

Nerium oleander L. / *Zakkum (Ağlıcık)*

Hatay: Hassa, Aktepe dere kenarı, 130 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1037, F.

Etnobotanik kullanımı: Çit yapımında dekoratif olarak kullanılmaktadır. Zehirli bir bitki olduğu yöre halkı tarafından da bilinmektedir.

Familya 6: ARACEAE / YILANYASTIĞIGİLLER

Arum dioscoridis Sm. var. *luschanii* R. Mill. / *Tırşikpancarı, (Gavur Pancarı, Tırşik, Pancar Yaprığı)* (Şekil 8)

Hatay: Hassa, Aktepe, boş arazi, 135 m, 26.01.2016, B. ABUZAR 1047, Kr.

Etnobotanik kullanımı: Zehirli bir bitki olduğu söylenmektedir. Bitki çiğ iken eli kaşındırmakta ve zehir etkisi göstermektedir. Yöre halkı bitkiyi toplayıp pazarlarda satmaktadırlar. Bitkinin çorbası yapılmaktadır. Çorba aç karnına içildiğinde gastririte ve bağırsak parazitlerine iyi geldiği söylenmektedir. Kış aylarında yöredeki bütün evlerde bitkinin yemeği sürekli yapılmaktadır.

Familya 7: ARALIACEAE / SARMAŞIKGİLLER

Hedera helix L. / *Duvarsarmaşığı (Amerikan sarmaşığı)*

Hatay: Hassa, yol kenarı, 600 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1108.

Etnobotanik kullanımı: Bitki çit ve bahçe duvarı süslemesinde kullanılmaktadır.

Familya 8: ASPARAGACEAE / KUŞKONMAZGİLLER

Asparagus acutifolius L. / *Tilkişen (Kuşkonmaz, Demirdelen)*

Hatay: Hassa, Aktepe, 145 m, 25.11.2015, B. ABUZAR 1028, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından daha çok idrar söktürücü olarak kullanılmaktadır.

Familya 9: ASTERACEAE=COMPOSITAE / PAPATYAGİLLER

Conyza canadensis (L.) Cronquist / *Selvi otu (Çakal otu)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba ve Aktepe, yol kenarı, 600 m ve 140 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1013, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bitkinin çayı yapılmakta ve kabızlık sorunu çekenler tarafından içilmektedir.

Gundelia tournefortii L. var. *armata* Freyn & Sint. / *Haskenger (Kenger, Kereng, Kangal)*

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m, 29.02.2016, B. ABUZAR 1065, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından gıda amaçlı kullanılmaktadır.

Echinops ritro L. / *Topuz (Kangal Dikeni)*

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m, 29.02.2016, B. ABUZAR 1066, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bitkinin etli gövdesi soyularak yenilmektedir.

Notobasis syriaca (L.) Cass. / *Yavankenger (Yabani Kenger)*

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m, 29.02.2016, B. ABUZAR 1067, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin gövdesi besin olarak tüketilmektedir.

Centaurea iberica Trev ex Sprengel / *Deligözdikeni (Çakır Tiken)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba ve Aktepe, boş arazi, 140-600 m, 29.02.2016, B. ABUZAR 1068, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı yaralarının iyileşmesi için bitkiyi ezdikten sonra yaranın üzerine koymaktadırlar. Taze sürgünleri yemek yapımında da kullanılmaktadır.

Anthemis arenicola Boiss. var. *arenicola* / *Yalıpapatyası (İğne Papatya)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba ve Aktepe, yol kenarı, 600 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1120, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı bitkinin çiçeklerini toplayıp kuruttuktan sonra çayını yapıp içmektedirler. Ayrıca, bu çiçekleri toplanıp, taç yapımında kullanılmaktadır.

Lactuca serriola L. / Eşekhelvası (Sütleğen)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 135 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1146, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği tespit edilememiştir.

**Lactuca sativa L. / Marul*

Hatay: Hassa, Aktepe, 135m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1101, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı, bu bitkiyi bahçelerinde yetiştirip salatalarında kullanmakta ve marul olarak da semt pazarlarında satılmaktadır.

Bellis sylvestris Cyr. / Nineotu (Çayır Papatyası, Yoğurt Çiçeği)

Hatay: Hassa, Aktepe yol kenarı, 135 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1121, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin çiçeklerinden çay yapıp içilmektedir. Bitki hem romatizmal hastalıklara karşı ve hem de balgam söktürücü olarak kullanılmaktadır.

Leucanthemum myconis (L.) Giraud= Coleostephus myconis (L.) (L.) Rech.f., / Çayırgüzeli (Sarı Papatya)

Hatay: Hassa, Aktepe, boş arazi, 135 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1122, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Cota tinctoria var. tinctoria (L.) J. Gay / Boyacı Papatyası

Hatay: Hassa, Aktepe yol kenarı, 135 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1123, Th.

Etnobotanik kullanımı: Kumaşları sarı renge boyamak için kullanılmaktadır.

Lactuca saligna L. / Delimarul (Sütleğen)

Hatay: Hassa, Aktepe yol kenarı, 135 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1147, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Lactuca virosa Gray var. integrifolia= Lactuca serriola L. / Eşek Helvası (Acı Marul)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 135 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1148, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Senecio vernalis Waldst. & Kit. / Kanaryaotu (Acı Papatya)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 135 m, 24.03.2016, B. ABUZAR 1079, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin çayı adet söktürücü olarak kullanılmaktadır.

Aster squamatus (Sprengel) Hieron Symphyotrichum squamatum (Spreng.) G.L.Nesom, / Arsız Sipatı

Hatay: Hassa, Aktepe, boş arazi, 135 m, 25.04.2016, B. ABUZAR 1134, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Conyza bonariensis (L.) Cronquist / Çakalotu

Hatay: Hassa, Aktepe, boş arazi, 135 m, 25.03.2016, B. ABUZAR 1088, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 10: BETULACEAE / HUŞGİLLER

**Corylus avellana L. / Fındık*

C6 Hatay, Hassa, Zeytinoba, bahçe kenarı, 600 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1105, F.

Etnobotanik kullanımı: Çerez olarak tüketilmektedir. Dallarından baston yapılmaktadır.

Familya 11: BORAGINACEAE / HODANGİLLER

Myosotis alpestris F.W. Schmidt subsp. alpestris / Boncuk otu

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 130 m, 29.02.2016, B. ABUZAR 1069, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından börek yapımında kullanılmaktadır.

Heliotropium dolosum De Not. / Bambulotu

Hatay: Hassa, Aktepe, boş arazi, 130 m, 26.11.2016, B. ABUZAR 1038, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 12: BRASSICACEAE=CRUCIFERAE / TURPGİLLER

**Brassica oleraceae L. / Lahana*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 630 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1032, Th.

Etnobotanik kullanımı: Kış aylarında bölgede çok tüketilen bir gıda maddesidir. Yumuşatıcı ve hazmettirici özelliği vardır. Ayrıca, yanıklarda ağrıyan bölgeye konulduğunda bölgenin ağrısını kestiği ifade edilmektedir. Kaynatılarak hazırlanan suyu içildiğinde zayıflatıcı etki göstermektedir. Yöre halkı bu bitkiyi bahçelerinde yetiştirip pazarlarda satarak geçimlerini sağlamaktadırlar.

**Raphanus sativus L. / Turp*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 630 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1033, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yaprakları yemek yapımında, tohumu da birçok hastalık için tedavi amaçlı olarak kullanılmaktadır. Kış aylarında yöre halkının sofralarının vazgeçilmez bitkilerindendir. İçine bal konulup bekletildikten sonra öksürük kesici olarak kullanılmaktadır.

Capsella bursa-pastoris L. / Çobançantası (Kuş Dili, Kuşekmeği)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 135 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1137, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin yaprakları çobançantasına benzediğinden bu isim verilmiştir. Yeni çıkan yapraklar börek yapımında kullanılır. Bitkinin yaprakları çay yapımında da kullanılır. Çiğ olarak yenildiği gibi kurutulmuş da tüketilmektedir. Bitki, kanamaları durdurma özelliğiyle kadınlara menstrüel dönemlerinde, doğumdan sonraki kanama durumlarında da kullanılmaktadır.

**Lepidium sativum* L. / *Tere*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 630 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1091, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yemeklerin yanında yeşillik malzemesi olarak ve salatalarda kullanılmaktadır.

Isatis pinnatifida Davis / *Muğlaçiviti (Deli turp, Hardal)*

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 135 m, 24.03.2016, B. ABUZAR 1075, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin taze yaprakları salata ve yemek yanında yeşillik olarak tüketilmektedir.

Raphanus raphanistrum L. / *Eşekturpu (Hardal)*

Hatay: Hassa, Aktepe, bahçe içi, 150 m, 24.03.2016, B. ABUZAR 1076, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin taze yaprakları haşlanıp yemek yapımında kullanılmaktadır.

Nasturtium officinale R. Br. / *Su teresi (İspatan)*

Hatay: Hassa, Aktepe, dere kenarı, 125 m, 26.01.2016, ABUZAR 1048, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı, bitkiyi yemek yapımında kullanılmaktadırlar. Dere içlerinde topladıkları ispatanları pazarlarda satıp gelir elde etmektedirler. Salatası da yapılmaktadır.

Familya 13: CACTACEAE / KAKTÜSGİLLER

**Opuntia ficus-indica* L.= *Opuntia ficus-barbarica* A.Berger, / *Frenk inciri (Pabuç inciri)*

Hatay: Hassa, Aktepe, 130 m, 26.11.2016, B. ABUZAR 1044, F.

Etnobotanik kullanımı: Meyveleri dikenli olduğu için eldivenle toplanıp pazarlarda satılmaktadır. Meyvesini yemektedirler.

Familya 14: CAPPARACEAE / KEBEREGİLLER

Capparis spinosa L. / *Kebere (Kapari, Kemer, Feşelleh)*

Hatay: Hassa, Aktepe, 150 m- 600m, 25.11.2015, B. ABUZAR 1023, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin meyvelerinden ve taze tomurcuklarından yararlanılmaktadır. Meyvesinden yapılan turşusu iştah açıcı özelliğe sahiptir. Yöre halkı bu bitkinin meyvelerini ve taze tomurcuklarını toplayıp satmaktadır.

Familya 15: CISTACEAE / LADENGİLLER

Cistus creticus L. / *Laden (Karağan, Bozamik)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1003, Km.

Etnobotanik kullanımı: Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Familya 16: CUCURBITACEAE / KABAKGİLLER

**Cucumis sativus* L. / *Hıyar (Salatalık)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1020, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı bitkiyi bahçelerinde veya tarlalarında yetiştirmektedir. Salata yapımında kullanılmaktadır.

Bryonia crelica L. / *Karahaylin (Karpuz otu)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1107, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin sapsarı çiğ olarak yenilmektedir.

Familya 17: CUPRESSACEAE / SERVİGİLLER

Juniperus oxycedrus L. subsp. *oxycedrus* var. *oxycedrus* / *Katranardıç (Ardıç, Andız)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, ormanlık, 680 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1001, F.

Etnobotanik kullanımı: Tohumlar toplanıp kaynatılarak pekmez haline getirilmektedir. Bitkiden elde edilen pekmez astım, bronşit ve öksürük tedavisinde kullanılmaktadır.

Cupressus sempervirens L. / *Servi (Motuk Çamı, Selvi)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, ormanlık, 680 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1089, F.

Etnobotanik kullanımı: Yakacak ve kereste olarak kullanılmaktadır.

Familya 18: ERICACEAE / FUNDAGİLLER

Arbutus unedo L. / *Kocayemiş (Hartlap, Ağaç Çileği)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1104, F.

Etnobotanik kullanımı: Yakacak olarak kullanılmaktadır.

Familya 19: EUPHORBIACEAE / SÜTLEĞENGİLLER

Euphorbia orientalis L. / *Gezersütleğen (Doğu Sütleğeni)*

Hatay: Hassa, Aktepe yol kenarı, 135 m, 28.01.2016, B. ABUZAR 1051, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Euphorbia peplus L. var. *peplus* / *Bahçesütleğeni*

Hatay: Zeytinoba, yol kenarı, 600 m, 09.04.2016, B. ABUZAR 1115, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 20: FABACEAE=LEGUMINOSAE / BAKLAGİLLER

Cercis siliquastrum L. subsp. *siliquastrum* / Zazalak (Gelincik, Erguvan)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 670 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1008, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin yaprakları sıtma hastalığı tedavisinde kullanılmaktadır.

Spartium junceum L. / Katırtırnağı (Boruk)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, yol kenarı, 650 m, 12.08.2015, ABUZAR 1009, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı bitkinin sürgünlerini kurutup üzerinde incir, üzüm gibi kışlık yiyecek kurutmaktadırlar.

**Vicia faba* L. / Bakla

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1034, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından evlerinin bahçelerine dikilerek yemek malzemesi olarak yetiştirilmektedir. Pazarda satılarak geçimlerini sağlamaktadırlar.

Vicia sativa L. subsp. *sativa* / Fiğ (Fiy)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 25.03.2015, B. ABUZAR 1085, Th.

Etnobotanik kullanımı: Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Lupinus varius L. = *Lupinus pilosus* L. / Gavurbaklası (Tüylü Gavur Baklası, Yılan Baklası)

Hatay: Hassa, Aktepe, boş arazi, 135 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1035, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

**Pisum sativum* subsp. *sativum* var. *sativum* L. / Bezelye

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1096, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı evlerinin bahçelerine dikerek yemek malzemesi olarak yetiştirmektedirler.

Ononis pusilla L. / Yaltakdiken (Kayışkaran)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 130 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1097, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin cinsel gücü arttırdığına inanılmaktadır. Yöre halkı bu özelliği için çayını yapıp içmektedirler.

Calicotome villosa (Pioret) Link. / Keçiboğan (Azgan Tiken)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, yol kenarı, 600 m, 26.03.2016, ABUZAR 1098, F.

Etnobotanik kullanımı: Çit yapımında kullanılmaktadır.

Lathyrus aphaca L. var. *aphaca* / Sarıburçak (Cilban, İmirdik)

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m, 25.04.2016, B. ABUZAR 1132, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitki, hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Trifolium repens L. / Aküçgül (Beyaz Yonca, Üçgül)

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m, 25.04.2016, B. ABUZAR 1133, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitki, hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Trifolium pilulare Boiss. / Boncuküçgül (Tüylü Üçgül, Çayır Yoncası)

Hatay: Hassa, Aktepe boş arazi, 135 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1140, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitki, hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Dorycnium graecum (L.) Ser. / Akkaplanotu (Deli Yonca)

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1142, Th.

Etnobotanik kullanımı: Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Meyvelerinde bulunan bir madde koyunların sindirim sistemlerinde yaşayan parazitler üzerine etkili olduğu ifade edilmektedir.

Familya 21: FAGACEAE / KAYINGİLLER

Quercus ithaburensis Decne. subsp. *ithaburensis* / Palamutmeşesi (Alıt, Meşe)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, yol kenarı, 650 m, 25.11.2015, B. ABUZAR 1025, F.

Etnobotanik kullanımı: Yakacak olarak kullanılmaktadır.

Quercus robur L. subsp. *robur* / Saph meşe

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1010, F.

Etnobotanik kullanımı: Yakacak olarak kullanılmaktadır.

Quercus infectoria Oliv. subsp. *infectoria* / Mazımeşesi

Hatay: Hassa, Zeytinoba yol kenarı, 650 m, 26.03.2016, ABUZAR 1099, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı bitkinin mazısının içindeki tozu parmaklarda oluşan mantar tedavisi için kullanılmaktadırlar.

Fagus orientalis Lipsky / Kayın (Gürgen)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 630 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1141, F.

Etnobotanik kullanımı: Yakacak olarak kullanılmaktadır.

Familya 22: GERANIACEAE / TURNAGAGASIGİLLER

Erodium gruinum (L.) L'Herit. / Kargadıdağı (İğnelik, Dönence)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 135 m, 25.03.2016, B. ABUZAR 1084, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitki gıda maddesi olarak kullanılmaktadır.

Geranium lucidum L. / Dakkaotu

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 670 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1094, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Geranium robertianum L. / *Dağıtırn*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 670 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1095, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği yoktur.

Familya 23: HYPERICACEAE=GUTTIFERAE / KANTARONGİLLER

Hypericum montbretii Spach / *Çaykantaronu (Kantarotu)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 650 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1005, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından kaynatılarak çay gibi içmektedirler. Bu bitkinin çayını alerjiye karşı kullanılmaktadır. Aynı zamanda sakinleştirici özelliği de olduğu söylenmektedir.

Hypericum perforatum L. / *Kantarotu (Binbirdelik, Kızılçık)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 650 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1139, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Bu bitki yöre halkı tarafından ağrı kesici, yatıştırıcı ve kurt düşürücü olarak kullanılmaktadır. Özellikle yanık yaralarının tedavisinde etkili olduğu söylenmektedir.

Familya 24: IRIDACEAE / SÜSENGİLLER

**Iris germanica* L. / *Süsen, Kabaklan Çirşi*

Hatay: Hassa, Aktepe, 130 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1103, Kr.

Etnobotanik kullanımı: Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Familya 25: JUGLANDACEAE / CEVİZGİLLER

**Juglans regia* L. / *Ceviz (Koz)*

C6; Aktepe, 130 m, 25.03.2016, B. ABUZAR 1087, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı, bitkinin meyvesini pazarlarda satarak geçimini sağlamaktadırlar. Meyve kabuğu yaş iken "koz" olarak adlandırılmaktadır. Meyvesi yaş olarak toplanıp reçeli yapılmaktadır. Tohumu kuruyken çerez olarak yenmektedir. Kına renginin daha da güzelleştirilmesi için bitkinin yaprakları kınanın içine atılmaktadır. Saçlarına kına süren bayanlar üzerine ceviz yapraklarını koymaktadırlar.

Familya 26: LAMIACEAE=LABIATAE / BALLIBABAGİLLER

Origanum syriacum L. subsp. *bevanii* (Holmes) Greuter & Burdet / *Hababa (Göğ otu, At kekiği, Dağ kekiği)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1014, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı bitkiyi ağız yaraları için çiğnemektedir ve çayını yapıp içmektedirler. Yöredeki çocuklar bu otu toplayıp satmaktadırlar.

Mentha longifolia (L.) L. subsp. *longifolia* / *Pünk (Yarpuz)*

Hatay: Hassa, Aktepe, dere kenarı, 135 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1015, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Bitki yemeklerin yanında, özellikle lahmacunlarla beraber yenilmektedir. Yaprakları çay olarak da tüketilmektedir. Ayrıca, salatalara baharat olarak katılmaktadır.

**Mentha pulegium* L. / *Nane*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 12.05.2015, B. ABUZAR 1050, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yaprakları salatalarda ve yemeklerde, yaprakları ise kurutulup baharat olarak kullanılmaktadır. Bitkinin çayı soğuk algınlığı ve mide rahatsızlıkları için kullanılmaktadır. Kanaması durmayan yaraların üzerine nane yaprağı bağlanarak kanamanın durması sağlanmaktadır.

Clinopodium vulgare L. subsp. *arundanum* (Boiss.) Nyman / *Kamuşfesleğen (Paf otu, Ballıbaba, Keklik otu, Güvey otu)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 24.03.2016, B. ABUZAR 1080, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Soğuk algınlığında çay gibi içilmektedir. Ayrıca, kadınlarda aybaşı döneminin daha kolay ve rahat geçmesini sağlamaktadır.

Lamium garganicum L. subsp. *striatum* (Sm.) Hayek var. *striatum* / *Telbalıcağ (Ballıbaba)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 24.03.2016, B. ABUZAR 1081, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Sinirsel uykusuzluklara ve hemen hemen bütün kadın hastalıkları tedavisinde etki göstermektedir.

Lavandula stoechas L. / *Karabaş*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, yol kenarı, 600 m, 24.03.2016, ABUZAR 1082, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Süpürge yapımında kullanılmaktadır. Ayrıca, damar tıkanıklıklarında kullanılmakta ve çay olarak da içilmektedir.

**Rosmarinus officinalis* L. / *Biberiye (Kuşdili)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 09.04.2016, B. ABUZAR 1113, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin yaprakları baharat olarak kullanılmaktadır. Bitki hem yaş iken hem de kurutulup çay olarak tüketilmektedir.

Thymbra spicata L. subsp. *spicata* / *Zahter (Kara Kekik)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba yamaçlar, 600 m, 10.04.2016, ABUZAR 1125, Kr.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin yaprakları baharat, salata ve çay yapımında kullanılmaktadır. Kan dolaşımını düzenleyici, rahatlatıcı etkisinin olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca, yöreye özgü katıkl ekme yapımında da kullanılmaktadır.

Lamium truncatum Boiss.= *Lamium maculatum* L. / *Benli Bahçak* (Somurtlak)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 29.02.2016, B. ABUZAR 1070, Hk.

Etnobotanik kullanım: Yöre halkı tarafından böbrek rahatsızlıklarına karşı kullanılmaktadır.

Thymus kotschyanus Boiss. & Hohen subsp. *kotschyanus* / *Kekik*

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1016, Kr.

Etnobotanik kullanım: Baharat olarak kullanılmaktadır.

Familya 27: LAURACEAE / DEFNEGİLLER

Laurus nobilis L. / *Defne*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, dere kenarı, 580 m, 03.02.2016, ABUZAR 1061, F.

Etnobotanik kullanım: Yöre halkı tarafından meyvesinden yağ elde edilmektedir. Bu yağı zeytinyağı ile birleştirip sabun haline getirmektedirler. Ayrıca, yöre halkı bitkinin yapraklarını kurutup incir, üzüm gibi meyvelerin kurutulması sırasında böceklenmeyi önlemek amaçlı kullanılmaktadırlar. Ayrıca, bitkinin odunundan kaşık yapılmaktadır.

Familya 28: LILIACEAE / ZAMBAKGİLLER

Asphodelus ramosus L. / *Çirışağusu* (Yabani çiriş)

Hatay: Hassa, Aktepe boş arazi, 140 m, 28.01.2016, B. ABUZAR 1052, Kr.

Etnobotanik kullanım: Kökleri egzama tedavisinde kullanılmaktadır. İdrar arttırıcı özelliği de olduğu söylenmektedir.

Asphodelus aestivus Brot. / *Kirgiçkökü* (Çiriş)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, boş arazi, 650 m, 01.02.2016, B. ABUZAR 1057, Kr.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bitkinin çorbası ve yemeği yapılmaktadır. Karlar eridikten sonra çıkarmak ve toplanmaktadır. Yöre halkı topladıkları bu çirişleri pazarda satmaktadırlar.

Not: Günümüzde *Asphodelus* cinsi Xanthorrhoeaceae Dumort (çirişotugiller) familyasına aktarılmıştır.

**Allium fistulosum* L. / *Yabani Soğan*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 01.02.2016, B. ABUZAR 1055, Kr.

Etnobotanik kullanım: Yemeklerde ve salatalarda kullanılmaktadır. Yöre halkı kendi bahçelerinde yetiştirmektedir.

Urginea maritima (L) Baker= *Drimia maritima* (L.) Stearn / *Kum örümcekotu* (Ada soğanı)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 650 m, 01.02.2016, B. ABUZAR 1056, Kr.

Etnobotanik kullanımı: Yörede zehirli bir bitki olduğu bilinmektedir. Daha çok kalp kuvvetlendirici ve romatizma tedavisinde olarak kullanılmaktadır

Not: Günümüzde *Urginea* cinsi Asparagaceae (Kuşkonmazgiller) familyasına aktarılmıştır

Hyacinthus orientalis L. / *Sümbül*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 650 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1102, Kr.

Not: Günümüzde *Hyacinthus* cinsi Asparagaceae (Kuşkonmazgiller) familyasına aktarılmıştır

Etnobotanik kullanımı: Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Muscari anatolicum Cowely & Özhatay / *Anamüşkürüm* (Anadolu Sümbülü, İt Dirseği)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 01.02.2016, B. ABUZAR 1059, Kr.

Etnobotanik kullanımı: Bitkiye dokununca dokunulan bölgede siğil çıkacağına inanılmaktadır.

Not: Günümüzde *Muscari* cinsi Asparagaceae (Kuşkonmazgiller) familyasına aktarılmıştır

Smilax excelsa L. / *Dikenucu* (Siraca)

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m, 25.11.2015, B. ABUZAR 1029, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Taze sürgünleri toplanılmakta ve yemek yapılmaktadır. Ayrıca, cilt hastalıkları tedavisinde kullanılmaktadır.

Not: Günümüzde *Smilax* cinsi Smilacaceae (Dikenucugiller) familyasına aktarılmıştır

Familya 29: LYTHRACEAE / AKLAROTUGİLLER

**Punica granatum* L. / *Nar*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1022, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkiyi yöre halkı kendi bahçelerinde yetiştirmektedir. Meyveleri olgunlaşınca toplayıp içindeki tanelerini çirpıp suyunu çıkartarak kaynatmaktadırlar. Böylelikle nar ekşisi elde etmektedirler.

Familya 30: MALVACEAE / EBEGÜMECİGİLLER

Malva neglecta Wallr. / *Çobançöreği* (Kömeç)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 135 m, 25.03.2016, B. ABUZAR 1083, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitki yemek yapımında kullanılmaktadır.

Malvella sherardiana (L.) Jaub. Sc Spach / *Hubazi* (Kömeç, İra kömeci)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 135 m, 01.03.2016, B. ABUZAR 1072, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı bu bitkiyi ölen insanları yıkamak için kaynatıkları suyun içine atmaktadırlar. Böylelikle suyun tamamını temizlemiş olduklarına inanılmaktadır.

Familya 31: MORACEAE / DUTGİLLER

**Ficus carica* L. subsp. *carica* / *İncir* (Yemiş)

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m ve 630 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1017, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin meyvesi yaş veya kuru halde yenilmektedir. Meyvesinden reçel yapılmaktadır. Ham meyvesinden damlayan sütünü inek, keçi veya koyun sütüne damlatılarak peynir (teleme) yapılmaktadır.

**Morus nigra* L. / Karadut (*Siyah dut, Irmı dutu*)

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 05.03.2016, B. ABUZAR 1074, F.

Etnobotanik kullanımı: Meyvesi hem yaş hem de kurutulularak yenilmektedir. Yapraklarından yemek yapılmaktadır. Astım, öksürük, bronşit, ödem ve diyabet tedavisinde kullanılmaktadır.

**Morus alba* L. / Akdut (*Beyaz dut*)

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1126, F.

Etnobotanik kullanımı: Meyvesi hem yaş hem de kuru olarak tüketilmektedir. Yapraklarından yemek, meyvelerinden pekmez yapılmaktadır. Meyveleri toplandıktan kısa sürede tüketilmesi gerekmektedir. Odunu yakacak olarak da kullanılmaktadır.

Familya 32: MYRTACEAE / MERSİNGİLLER

**Myrtus communis* L. / Mersin (*Murt, Hambelis, Yaban mersini*)

Hatay: Zeytinoba, 600 m, 01.02.2016, B. ABUZAR 1058, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin meyvesi yenilmektedir. Yöre halkı toplayıp pazarlarda satmaktadır. Yapraklarını ölümlerin yıkanılmasında kullanılacak sulara katıp ölümlerini o sularla yıkamaktadırlar. 40 günü doldurmuş olan bebeklerin banyo suyuna da katmaktadırlar. Böylelikle suyun tamamen temizlendiğine inanılmaktadır. Ayrıca, yapraklarını çiçekçiler buket yapımında kullanmaktadırlar.

**Eucalyptus camaldulensis* Dehnh. / Sıtmaağacı (*Sulfato*)

Hatay: Hassa, Aktepe, 130 m, 27.03.2016, B. ABUZAR 1111, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı yakacak olarak kullanılmaktadır.

Familya 33: OLEACEAE / ZEYTINGİLLER

**Olea europaea* L. subsp. *europaea* (Şekil 5) / Zeytin (*Deli zeytin*)

Hatay: Hassa, Aktepe, 135-600, 25.11.2015, B. ABUZAR 1030, 1031, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkının geçim kaynaklarından biridir. Bitkinin meyvesini toplayıp zeytinyağı ve sofralık yiyecek olarak değerlendirmektedirler. Yine bu bitkinin yaprağı ağız içinde oluşan yaraların giderilmesi için kullanılmaktadır. Odunu yakacak olarak kullanılmaktadır. Kaşık yapımında da yararlanılmaktadır. Yabani olan zeytine deli zeytin denilmekte ve meyvesinden yararlanmak için aşı yapılması gerekmektedir.

Phillyrea latifolia L. / Akçekesme (*Kesme*)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, ormanlık, 600 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1042, F.

Etnobotanik kullanımı: Süs bitkisi olarak bahçe peyzajında kullanılmaktadır. Yaprakları ve taze dalları da kesilerek hayvanlara yedirilmektedir.

Familya 34: PAPAVERACEAE / HAŞHAŞGİLLER

Papaver rhoeas L. / Gelincik (*Kangiliz, Şıkşik otu*)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 140 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1117, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, taç yapraklarından gelincik şerbeti yapılmaktadır.

Papaver argemone L. / Kum haşhaşı

Hatay: Hassa, Aktepe, tarla kenarı, 135 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1118, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği tespit edilememiştir.

Familya 35: PINACEAE / ÇAMGİLLER

Pinus brutia Ten / Kızılçam

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 680 m, 26.03.2016, B. ABUZAR 1090, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin gövdelerinden reçine elde edilmektedir. Ağacın kozalaklarından yapılan çay ise bronşit hastalığının tedavisinde kullanılmaktadır.

Familya 36: PLATANACEAE / ÇINARGİLLER

Platanus orientalis L. / Çınar

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 09.04.2016, B. ABUZAR 1114, F.

Etnobotanik kullanımı: Yaprakları kaynatılarak eklem ağrıları için kullanılmaktadır. Köyün meydanında anıt ağaç özelliğini taşımaktadır. Koca çınar da denilmektedir. Bu çınar ağacının altı yöre halkı tarafından düğün meydanı haline getirilmiştir. Yöre halkının düğünü, taziyesi ve nişanı bu çınar ağacının altında yapılmaktadır.

Familya 37: PLANTAGINACEAE / SİNİROTUGİLLER

Plantago lanceolata L. / Damarlıca (*Kırksinir otu*)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1127, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından yara iyileştirici olarak kullanılmaktadır. Bitkiyi ezerek yaranın üzerine bağlamaktadırlar.

Familya 38: POLYGONACEAE / MADIMAKGİLLER

Rumex acetosella L. / Kuzukulağı (*Ebelik*)

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 25.11.5015, B. ABUZAR 1024, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin yapraklarının vermiş olduğu ekşilik tadı nedeniyle salata ve yemek yapımında kullanılmaktadır. Yapraklarından sarma sarılmaktadır. Yaprakları aynı zamanda yara iyileştirmede de kullanılmaktadır.

Familya 39: POLYPODIACEAE / BENLİĞRETİGİLLER

Polypodium australe Fee = *Polypodium cambricum* L. / *Besbaye* (Ayıtapı)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 750 m, 25.04.2016, B. ABUZAR 1131, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yaylalarda yazlık evlerin zemin ve çatı döşemesinde kullanılmaktadır.

Familya 40: POACEAE = GRAMINEAE / BUĞDAYGİLLER

**Sorghum halepense* (L.) Pers. var. *muticum* (Hackel) Grossh. / (*Süpürgelik*) (Şekil 7)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1018, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı bu bitkiyi genellikle evinin bahçesinde yetiştirmektedir. Bitkinin toprak üstü kısımlarını bir araya getirip süpürge yapmaktadırlar. Aynı zamanda bu süpürgeleri pazarlarda satarak bir gelir elde etmektedirler.

Elymus repens (L.) Gould / *Sabanotu* (Ayrık otu)

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 28.01.2016, B. ABUZAR 1053, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

**Triticum aestivum* L. / *Ekmeklikbuğday* (Buğday)

Hatay: Hassa, Aktepe, tarla, 130 m, 27.03.2016, B. ABUZAR 1109, Th.

Etnobotanik kullanımı: Tarlada yetiştirilen buğdaydan hem un hem de bulgur elde edilmektedir. Bulgur elde etmek için buğdayı önceden büyük kazanlarda kaynatmaktadırlar. Kaynatılan buğdayları kurutup değirmenlerde bulgur haline getirmektedirler. Buğdayın kaynatıldığını gören yöre halkı ellerine tabaklarını alıp komşularına hedik (kaynatılmış buğdaya verilen isim) yemeğe gitmektedirler.

Zea mays L. / *Mısır*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1019, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarlalarında yetiştirmektedir. Kaynatarak ve haşlayarak yemektirler. Hayvan yemi olarak da kullanılmaktadır.

Hordeum vulgare L. / *Arpa*

Hatay: Hassa, Aktepe tarla, 135 m, 27.03.2016, B. ABUZAR 1110, Th

Etnobotanik kullanımı: Hayvan yemi olarak tarlalarda yetiştirilmektedir.

Familya 41: PORTULACACEAE / SEMİZOTUGİLLER

**Portulaca oleracea* L. / *Semizotu*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1128, Th.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin yemeği yapılmaktadır. Tavuklar için yem olarak da kullanılmaktadır.

Familya 42: PTERIDACEAE / BALDIRIKARAGİLLER

Adiantum capillus - veneris L. / *Baldırıkara* (Erefe Otu)

Hatay: Zeytinoba, kaya altları, 650 m, 25.04.2016, B. ABUZAR 1130, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin çayı böbreklerdeki ağrıyı azaltmak için kullanılmaktadır.

Familya 43: RANUNCULACEAE / DÜĞÜNÇİÇEĞİGİLLER

Ranunculus ficaria L. subsp. *ficariiformis* Rouy & Foucaud / *Arpacıksalebi* (Basur otu)

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından basur hastalığının tedavisinde kullanılmaktadır.

Clematis vitalba L. / *Akasma* (Peçek, Hebil)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 630 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1002, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin ağrı kesici, ateş düşürücü, idrar söktürücü ve karaciğeri koruyucu özelliğe sahip olduğu söylenmektedir.

Clematis cirrhosa L. / *Baharsarmaşığı* (Hamilmiskin)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 640 m, 01.02.2016, B. ABUZAR 1054, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği tespit edilememiştir.

Helleborus vesicarius Aucher / *Patlakçiçeği* (Patlak otu, patlangaç)

Hatay: Hassa, yayla alanı, 850 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1136, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Hayvanlar, bu bitkiyi yediklerinde zehirlenmelerine yol açmaktadır.

Familya 44: RHAMNACEAE / CEHRİGİLLER

Ziziphus lotus (L.) Lam / *Hünnap* (Sarıhünnap)

Hatay: Hassa, Aktepe, taşlık alan, 140 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1043, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından meyvesi yenilmektedir. Sürgünlerini bahçe çitlerinin üzerinde koruyucu olarak kullanmaktadırlar.

Familya 45: ROSACEAE / GÜLGİLLER

**Amygdalus communis* L. / *Badem* (Payam)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 630 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1011, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin tohumu hem yaş hem de kuru olarak yenilmektedir. Yağı çıkarılıp kullanılmaktadır.

Rubus sanctus Schreber / *Böğürtlen*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 650 m ve 130 m, 12.08.2016, B. ABUZAR 1012, F.

Etnobotanik kullanımı: Meyveleri tam olgunlaştıktan sonra toplanmaktadır. Bitkinin meyvesi vücuda kuvvet ve dinçlik verdiği söylenmektedir. Yöre halkı tarafından meyveleri toplanıp reçel yapılmaktadır.

**Eriobotrya japonica* L. / *Yenidiunya*

Hatay: Hassa, Aktepe, 130 m, 25.11.2015, B. ABUZAR 1026, F.

Etnobotanik kullanımı: Meyveler olgunlaşınca gıda olarak tüketilmektedir.

**Prunus x domestica* L. / *Erik*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 29.02.2016, B. ABUZAR 1064, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından kendi bahçelerinde yetiştirilmekte ve meyvesi toplanılarak pazarlarda satılmaktadır.

**Persica vulgaris* Mill. / *Şeftali*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 130m, 24.03.2016, B. ABUZAR 1077, F.

Etnobotanik kullanımı: Hem gıda hem de tedavi amaçlı kullanılmaktadır. Meyvesinin kanserden kalp sağlığına kadar pek çok hastalığa şifa olduğu ifade edilmektedir.

**Malus sylvestris* (L.) Mill. subsp. *sylvestris* / *Yabanelması (Elma)*

Hatay: Hassa, Aktepe, 130 m, 600 m, 24.03.2016, B. ABUZAR 1078, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin meyvesinden yararlanılmaktadır. Ayrıca, meyvesinin çayı öksürük kesici olarak tüketilmektedir.

Crataegus aronia (L.) Bosc. ex DC var. *aronia* = *Crataegus azarolus* L. / *Müzmüldek (Alıç)*

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m, 650 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1119, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından meyvesi yenilmektedir. Kalp hastalıklarında tedavi edici amaçlarla kullanılmaktadır.

**Cerasus vulgaris* Mill. / *Vişne*

Hatay: Hassa, Zeytinoba bahçe, 600 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1143, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin meyvesinden reçel yapılmakta, şurup ve meyve suyu da elde edilmektedir.

**Cydonia oblonga* Mill. / *Ayva*

Hatay: Hassa, Aktepe, 140 m ve 600 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1144, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin meyvesinden reçel yapılmaktadır. Ayvanın yaprakları kaynatılarak çay haline getirilmekte ve ishal için faydalı olduğuna inanılmaktadır. Çekirdeğinden saç jölesi de elde edilmektedir.

Rosa canina L. / *Kuşburnu (İt Güllü)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, yol kenarı, 650 m, 09.05.2016, ABUZAR 1145, F.

Etnobotanik kullanımı: Meyvelerinden kışın çay yapılır ve gripten korunmak için içilmektedir. C vitamini açısından oldukça zengin olduğu belirtilmektedir.

Sarcopoterium spinosum (L.) Spach. / *Abdestbozan*

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 28.02.2016, B. ABUZAR 1062, Km.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından çit bitkisi olarak kullanılmaktadır.

**Diospyros kaki* Thunb. / *Trabzonhurması*

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1045, F.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı meyvesini yemek için bahçelerinde yetiştirmektedir. Meyvesinden pekmez de yapılmaktadır.

Armeniaca vulgaris Lam. / *Kayısı*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 09.04.2016, B. ABUZAR 1116, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin meyvesi ve tohumu yenilmektedir.

Rosa pulverulenta Bieb. / *Bodurgül (Yabani Gül)*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, yol kenarı, 600 m, 26.11.2015, ABUZAR 1036, F.

Etnobotanik kullanımı: Süs bitkisi olarak değerlendirilmektedir.

Familya 46: RUBIACEAE / KÖKBOYAGİLLER*Asperula arvensis* L. / *Tarlabelumotu (Yapışkan)*

Hatay: Hassa, Aktepe yol kenarı, 135 m, 29.02.2016, B. ABUZAR 1071, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği tespit edilememiştir.

Familya 47: RUTACEAE / TURUNÇGİLLER**Citrus reticulata* Blanco / *Mandalina*

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 25.03.2016, B. ABUZAR 1086, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin meyvesi yenilmektedir. Odunu kaşık yapımında da kullanılmaktadır.

**Citrus limon* (L.) Burm.f. / *Limon*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 630 m, 28.01.2016, ABUZAR 1050, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin meyvesi tüketilmektedir. Salatalarda meyvesinden elde edilen su ile sos yapılmaktadır. Özellikle kış aylarında soğuk algınlığı için suyu sıkılıp ve çayı yapılarak tüketilmektedir.

Familya 48: SALICACEAE / SÖĞÜTGİLLER

**Salix triandra* L. subsp. *triandra* / *Bağsöğüdü* (*Selvi söğüt*)

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 01.03.2016, B. ABUZAR 1073, F.

Etnobotanik kullanımı: Ev önlerine ve bahçelerde süs ağacı olarak kullanılmaktadır. Yakacak olarak da değerlendirilmektedir.

Familya 49: SCROPHULARIACEAE

Verbascum sinuatum L. var. *adenosepalum* Murb. / *Bodanotu* (*Sığır Kuyruğu*)

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 135 m, 10.04.2016, B. ABUZAR 1124, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği tespit edilememiştir.

Familya 50: SOLANACEAE / PATLICANGİLLER

Solanum americanum Mill. / *İtüzümü*

Hatay: Hassa, Aktepe, yol kenarı, 130 m, 26.11.2015, ABUZAR 1039, Th.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı tarafından bilinen bir etnobotanik özelliği tespit edilememiştir.

Physalis alkekengi L. / *Güveyfeneri* (*Gelin Feneri, Gelin otu*)

Hatay: Hassa, Aktepe yol kenarı, 135 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1040, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöresel olarak; idrar yolu enfeksiyonları ve romatizmal ağrılarda kullanılmaktadır.

Familya 51: STYRACACEAE / AYIFINDIĞIĞİLLER

Styrax officinalis L. / *Ayıfındığı* (*Tespah ağacı, Yaban ayvası, Çakıldak, Zanzalak*)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 12.08.2015, B. ABUZAR 1021, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin gövdesinde reçine bulunur. Güzel kokusundan dolayı buhurdan olarak kullanılmaktadır. Tohumlarından yağ elde edilir ve tespah de yapmaktadır.

Familya 52: TILIACEAE / IHLAMURGİLLER

**Tilia tomentosa* Moench / *Gümüşihamur* (*Ihlamur*)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 25.04.2016, B. ABUZAR 1135, F.

Etnobotanik kullanımı: Bitkinin çiçekleri toplanmakta ve çayı yapılıp içilmektedir. Yöre halkı topladıkları çiçekleri kurutup pazarda satmaktadırlar. Bitkinin soğuk algınlığına iyi geldiği söylenmektedir.

Not: *Tilia* cinsi günümüzde Malvaceae (ebegümeçigiller) familyasına aktarılmıştır.

Familya 53: THYMELAEACEAE / SİYİRCİKGİLLER

Daphne sericea Vahl. subsp. *sericea* / *Tavukbüzüğü* (*Tavuk çiçeği, Develik*)

Hatay: Hassa, Zeytinoba, ormanlık, 650 m, 26.03.2016, B. ABUZAR, Km.

Etnobotanik kullanımı: Çiçeklerinin görüntüsü ve kokusu çok güzeldir. Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Familya 54: URTICACEAE / ISIRGANGİLLER

Urtica dioica L. / *Isırgan*

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 26.11.2015, B. ABUZAR 1041, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Yöre halkı bitkiyi yemek yapımında kullanmakta olup, çayı da demlenilip içilmektedir. Bitkinin her derde deva olduğu söylenmektedir. Bitkinin adet düzenleyici, hormon dengeleyici, iltihap kurutucu, saç dökülmesini önleyici ve zayıflatıcı özellikleri nedeniyle tedavi amaçlı da kullanılmaktadır.

Familya 55: VERBENACEAE / MİNEÇİÇEĞİĞİLLER

Vitex agnus-castus L. / *Hayıt*

Hatay: Hassa, Zeytinoba, 600 m, 09.05.2016, B. ABUZAR 1149, Hk.

Etnobotanik kullanımı: Bitki sepet yapımında kullanılmaktadır.

Not: *Vitex* cinsi günümüzde Lamiaceae (Ballıbabagiller) familyasına aktarılmıştır.

Familya 56: VITACEAE / ASMAGİLLER

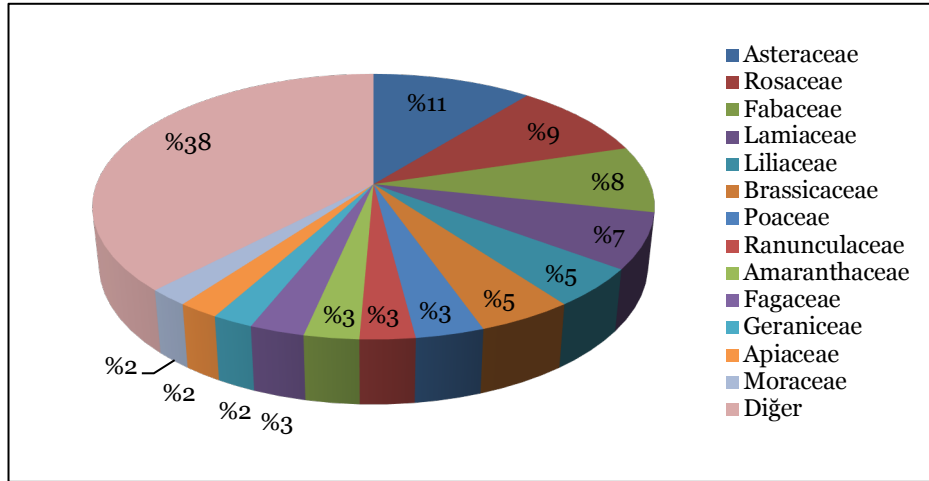
**Vitis vinifera* L. / *Asma*

Hatay: Hassa, Aktepe, 135 m, 6.11.2015, B. ABUZAR 1046, F.

Etnobotanik kullanımı: Ev bahçelerinde ve ev önlerinde hem meyvesini yemek için hem de gölgelik olarak kullanmak için yetiştirilmektedir. Üzümler olgunlaşınca toplanıp suyu çıkartılıp kaynatılarak pekmez elde edilmektedir.

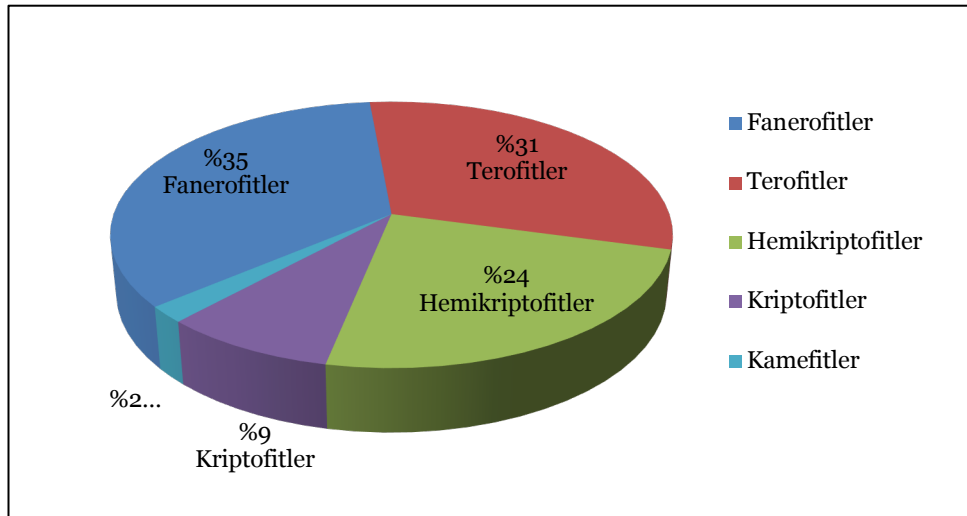
SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma alanımızda yaptığımız çalışmalar sonucunda 56 tane familya ve 150 takson tespit edilmiştir. Bu toplanan bitkiler hem flora ve hem de etnobotanik açıdan incelenmiştir. Araştırma alanında en fazla takson bulunduran familyalar Şekil 2'de verilmiştir. Buna göre tespit edilen familyaların ilk sırasında 16 takson ile **Asteraceae** (%11) familyası yer almaktadır. **Rosaceae** (%9) familyası ise takson sayısı bakımından 2. sırada olup 14 taksonla temsil edilmektedir. Takson sayısı bakımında 3. sıradaki **Fabaceae** (% 8) familyası ise 12 tür ile temsil edilmektedir. Araştırmalarımıza göre Asteraceae familyasının Amanos Dağları'ndaki dağılımı Türkiye'deki dağılımına paralellik göstermektedir. Hatay ilinde yapılan diğer çalışmalarda da Asteraceae familyasının ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir (Tablo 3).

Şekil 2. Bitkilerin familya dağılımları.

Araştırma alanımızdan toplanan bitkilerin hayat formları Raunkiaer (1934)'e göre analiz edilmiştir (Şekil 3). Raunkiaer hayat formuna göre bitkilerin gruplandırılması şöyledir: Fanerofitler 52 (%35), Terofitler 46 (%31), Hemikriptofitler 36 (%24), Kriptofitler 13 (%9) ve Kamefitler 3 (%2)' dir.

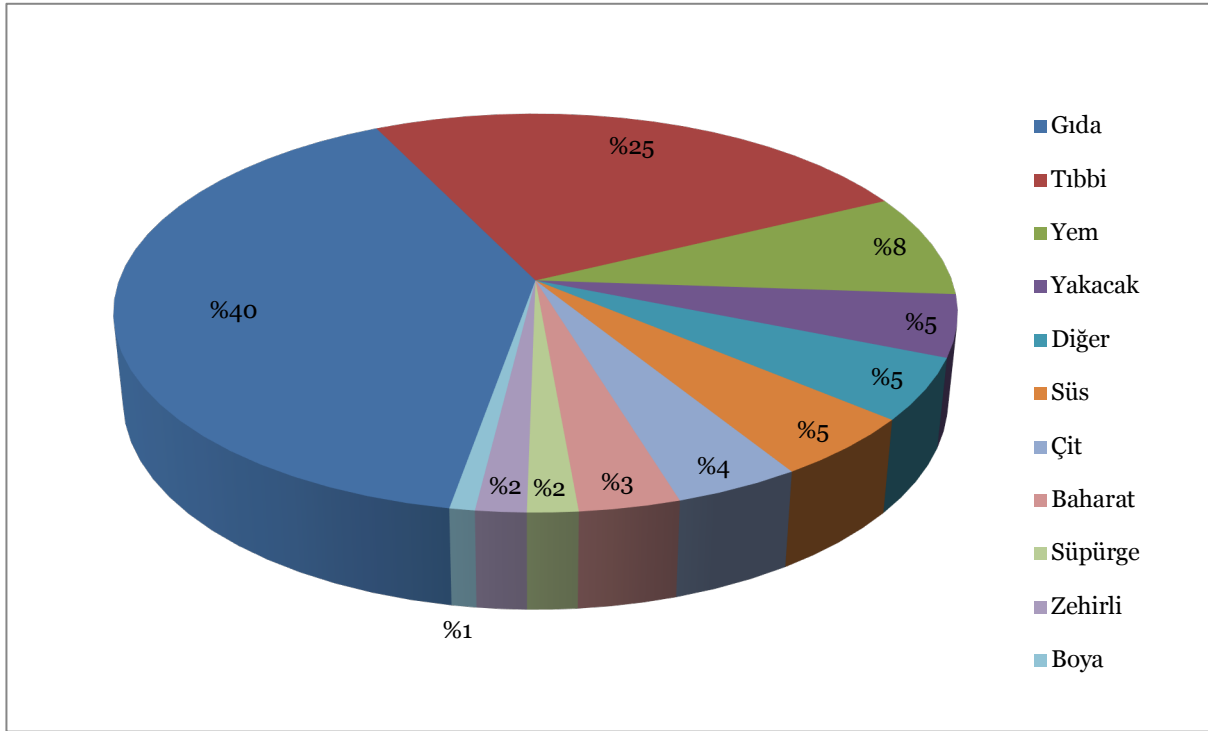
Şekil 3. Araştırma alanındaki türlerin Raunkiaer'e göre gruplandırması.

Alanda yaptığımız etnobotanik çalışma sonucunda 150 bitkinin 120 tanesi etnobotanik özelliği bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bitkilerden 48'i gıda, 30'u tıbbi, 10'u yem, 6'sı yakacak, 6'sı süs, 5'i çit, 6'sı diğer (Kaşık yapımı, nazarlık reçine, ölülerin yıkanılması vb.) 4'ü baharat, 2'si zehirli, 2'si süpürge, 1'i boya yapımında kullanıldığı tespit edilmiştir. 30 bitkinin ise bilinen bir etnobotanik özelliği olmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4).

Şekil 4'deki verilerden de anlaşıldığı gibi yöre halkının bitkileri gıda ve tıbbi amaçla kullanım oranları ön plana çıkmaktadır. Ancak, yöre halkının bitkileri farklı amaçlarla da kullandığı tespit edilmiştir (Tablo 1, 2).

Yöre halkının yemek yapımında kullandıkları önemli bitkiler; *Nasturtium officinale* R. Br., *Raphanus raphanistrum* L., *Allium ampeloprasum* L., *Arum dioscoridis* Sm. var. *luschanii* R. Mill, *Asphodelus aestivus* Brot., *Berula erecta* (Huds.) Coville, *Spinacia oleracea* L., *Malva neglecta* Wallr., *Myosotis alpestris* F.W. Schmidt subsp. *alpestris*, *Raphanus sativus* L., *Lepidium sativum* L.' dir.

Çay olarak kullanılan bazı bitkiler; *Capsella bursa-pastoris* L., *Hypericum montbretii* Spach, *Ononis pusilla* L., *Cydonia oblonga* Mill., *Rosa canina* L., *Conyza canadensis* (L.) Cronquist, *Anthemis arenicola* var. *arenicola* Boiss., *Thymbra spicata* L. var. *spicata*'dır. Yöre halkı çay olarak kullanılan bitkileri; soğuk algınlığı, mide rahatsızlığı, sakinleştirici, kan dolaşımını düzenleyici, idrar söktürücü, adet düzenleyici, zayıflatıcı, kanser önleyici, iltihap kurutucu, astım, öksürük, alerji, ishal, gripten korunmak ve kabızlık gibi hastalıkları tedavi etmek için kullanmaktadırlar.

Şekil 4. Bitkilerin etnobotanik kullanımlarına göre dağılımı.

Tablo 1. Tıbbi amaçlı kullanılan taksonların listesi.

Bilimsel Adı	Yerel Adı	Kullanım Amaçları
<i>Conyza canadensis</i> (L.) Qronquist	Çakal otu, Selvi otu	Kabızlık için çayı yapılır.
<i>Adiantum capillus-veneris</i> L.	Erefe otu	Ağrı kesici amaçlı kullanılır.
<i>Juniperus oxycedrus</i> L.	Ardıç, Andız	Bronşit, Astım ve Öksürük amaçlı kullanılır.
<i>Asphodelus ramosus</i> L.	Yabani çiriş	Egzama tedavisinde ve idrar arttırıcı olarak kullanılır.
<i>Climantis vitalba</i> L.	Peçek, Hebil	Ağrı kesici, ateş düşürücü ve karaciğer koruyucu amaçlı kullanılır.
<i>Capparis spinosa</i> L.	Kapari, Kemer	Kanın pıhtılaşmasını önlemede kullanılır.
<i>Hypericum montbretii</i> Spach	Kantaron otu	Alerji tedavisinde kullanılır.
<i>Hypericum perforatum</i> L.	Binbirdelik, Kızılçık	Sancı kesici, ve kurt düşürücü olarak kullanılır.
<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Menengiç, Sakızlık	Mide yatıştırıcı olarak kullanılır.
<i>Cercis siliquastrum</i> subsp. <i>siliquastrum</i> L.	Gelincik, Erguvan	Sıtma hastalığı tedavisinde kullanılır.
<i>Ononis pusilla</i> L.	Kayışkıran	Yara iyileştirici, iltihap kurutucu ve cinsel gücü arttırıcı olarak kullanılır.
<i>Quercus infectoria</i> Oliv.	Mazı meşesi	Ayaktaki mantar tedavisinde kullanılır.
<i>Centaurea iberica</i> . Trev ex Sprengel	Çakır tiken	Yara iyileştirici olarak kullanılır.
<i>Anthemis arenicola</i> var. <i>arenicola</i> Boiss.	İğne papatyası	Sakinleştirici olarak kullanılır.
<i>Bellis sylvestris</i> Cyr.	Çayır papatyası	Romatizmal hastalıklar ve balgam söktürücü.
<i>Senecio vernalis</i> Waldst. & Kit.	Yoğurt çiçeği	Adet söktürücü olarak kullanılır.
<i>Origanum syriacum</i> L. subsp. <i>bevanii</i>	Acıpapatya	Ağız yaraları için kullanılır.
(Holmes) Greuter & Burdet	Göğ otu, At kekiği,	
<i>Plantago lanceolata</i> L.	Dağ kekiği, Hababa	Yaraların iyileşmesinde kullanılır.
* <i>Tilia orgentea</i> Desf ex DC	Kırksinir otu	Soğuk algınlığında kullanılır.
<i>Pinus brutia</i> Ten	Ihlamur	Kozalaklarından yapılan çay bronşit tedavisinde kullanılır.
* <i>Brassica oleraceae</i> L.	Kızılçam	Yanık bölgesinin yangını alır ve ağrıyan bölgenin ağrısını kesmek için kullanılır.
<i>Capsella bursa-pastoris</i> L.	Lahana	Kadın rahatsızlıklarında kullanılır.
* <i>Malus sylvestris</i> (L.) Mill.	Çoban çantası, Kuş dili	Öksürük için tüketilmektedir.
<i>Crataegus aronia</i> (L.) Bosc. ex DC var. <i>aronia</i>	Elma	Kalp rahatsızlıklarında kullanılır.
* <i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Alıç	
	Ayva	Yaprakları ishal tedavisinde kullanılır.

<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu veya İt gülü	Meyvelerinin kışın çayı yapılır ve gripten korunmak için içilir.
* <i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A.W.Hill	Maydanoz	Çayı ise böbreklere iyi geldiği için içilmektedir.
<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan otu	Adet düzenleyici, idrar söktürücü, zehir temizleyici ve kansere karşı kullanılmaktadır.
* <i>Morus nigra</i> L.	Siyah dut	Astım, öksürük, bronşit, ödem ve diyabet tedavisinde kullanılmaktadır.
* <i>Morus alba</i> L.	Beyaz dut	Hücre yaşlanmasını önleyici, antiseptik ve antibiyotik amaçlı kullanılmaktadır.

*: Kültür bitkileri

Tablo 2. Farklı amaçlarda kullanılan taksonların listesi.

Bilimsel Adı	Yerel Adı	Kullanım Amaçları
<i>Polypodium australe</i> Fee	Ayıtacı	Yaylalarda yazlık evlerin zemin ve çatı döşemesi için kullanılır.
<i>Zephyranthes candida</i> (L.) Herb.	Yıldız çiçekleri	Yumrusunu keserek açığa çıkan sıvı yapıştırıcı olarak kullanılmaktadır.
<i>Spartium junceum</i> L.	Katırtırnağı, Boruk	Çalılarının üzerinde kış için incir, üzüm kurutulur.
<i>Lauris nobilis</i> L.	Defne	Yağı çıkartılarak sabun elde edilmektedir.
<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	Sepet ve hasır yapımında kullanılır.

Süs bitkisi olarak kullanılan bitkiler; *Hyacinthus orientalis* L., *Iris germanica* L., *Narcissus tazetta* L., *Papaver rhoeas* L., *Daphne sericea* Vahl.'dır. *Calicotome villosa* (Pioret) Link., *Sarcopoterium spinosum* (L.) Spach., *Zizyphus lotus* L. Lam, *Nerium oleander* L. ve *Hedera helix* L. bitkilerin gövdelerini yöre halkı tarafından bahçe duvarını yükseltmek yani çit yapmak için kullanılmaktadır.

Sorghum halepense (L.) Pers. var. *muticum* (Hackel) Grossh. ve *Lavandula stoechas* L. bitkilerini yöre halkı süpürge yapmak için kullanılmaktadır. Özellikle *Lavandula stoechas* L. bitkisinden yapılan süpürge ile ahır ve kümesi süpürürler ki bitkinin yaymış olduğu hoş koku yayılsın.

Helleborus vesicarius bitkisi hayvanlarda zehirlenmelere yol açmakta ve *Muscari anatolicum* bitkisine dokunulduğunda siğil çıktığı için yöre halkı bu iki bitkiden uzak durmaktadır.

Yöre halkı tarafından yakacak olarak kullanılan bitkiler; *Salix triandra* L., *Arbutus unedo* L., *Quercus ithaburensis* Decne., *Quercus robur* L., *Fagus orientalis* Lipsky, *Cupressus sempervirens* L. ve *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh'dir.

Hatay ilinde yapılan etnobotanik çalışmaları karşılaştırdığımız Tablo 3'de görüldüğü gibi bu çalışmada da en fazla gıda amaçlı kullanılan bitkilerin olduğu görülecektir. Altay ve Çelik (2011) Antakya semt pazarlarındaki doğal bitkilerin etnobotanik özellikleri hakkında yaptıkları çalışma sonucunda da yöre halkının bitkileri en fazla gıda amaçlı kullandıkları tespit edilmiştir. Hatay ilinde yapılan bir başka çalışma olan Altay ve Çelik' in (2011) Antakya semt pazarlarındaki bazı doğal bitkileri etnobotanik yönden incelediklerinde ise 12 familyaya ait 16 taksondan, 15 yöresel kullanım tespit ettikleri gösterilmektedir. Tespit ettikleri bu yöresel kullanımların da 10 tanesinin gıda amaçlı, 5 tanesinin ise tıbbi amaçlı kullanıldığını belirlemişlerdir. Bizim yaptığımız çalışmada da en fazla gıda ve tıbbi amaçlı bitkilerin kullanıldığı tespit edildiğinden bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Keskin ve Alpınar (2002) Kışlak (Yayladağı-Hatay) hakkında yaptıkları etnobotanik çalışmalarda *Eriobotrya japonica* L. bitkisinin çiçeklerinden yararlandığını belirtirken bizim çalıştığımız bölgede bu bitkinin sadece meyvesinden yararlandığı tespit edilmiştir.

Altay ve Karahan (2012) Tayfur Sökmen Kampüsü (Antakya-Hatay) ve çevresinde yapmış olduğu etnobotanik çalışmada 28 familyaya ait 43 taksondan 65 yöresel kullanım ve bu yöresel kullanımların 26'si gıda, 8'i tıbbi, 6'sı baharat, 4'ü yakacak olarak ve diğer 21'i ise farklı amaçlar için kullanıldığını tespit etmişlerdir. *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh bitkisi Altay ve Karahan (2012)'in çalışmasında da "sulfato" olarak isimlendirilirken bölgede yakacak olarak kullanıldığı eklenmiştir.

Araştırma alanımız kırsal bir bölge olduğundan yöre halkı bitkilerden maksimum düzeyde faydalanmaktadır. Yiyecek olarak kullanılan bir bitkiyi aynı zamanda yakacak maddesi veya tıbbi amaçla kullanılabilir. Ulaşılan bu bilgiler doğadaki birçok bitkinin insanoglu tarafından farklı amaçlarla kullanıldığını ve insanların bu bitkilerin pek çoğuna deneme yanılma yoluyla ulaştığını veya kültürel miras olarak kuşaktan kuşağa aktardığını göstermektedir.

Olea europaea L. bitkisine yörede zeytin denilmektedir. Zeytin yetiştiriciliği yörede yapılan önemli bir tarımsal faaliyettir. Yöre halkının büyük bir kısmı yemeklik yağ olarak zeytinyağı tüketmektedir. İhtiyaç fazlasını da satıp önemli bir gelir elde etmektedirler. Yine bitkinin meyveleri yeşil veya siyah olarak salamura haline getirilmekte ve sofralık zeytin olarak tüketilmektedir.

Malvella sherardiana (L.) Jaub. Sc Spach bitkisine "ıra kömeci" ve *Myrtus communis* L. bitkisine "murt veya hambelis" denilmektedir. Bu bitkiler yöre halkı tarafından ölülerin yıkanması esnasında suyun daha da temiz olması

için içine atılmaktadır. *Myrtus communis* bitkisinin dallarıyla kırkı çıkan bebeğin şifa bulması için çocuğun üzerine su serpilmiştir.

Hayvan yemi olarak kullanılan bitkiler arasında; *Elymus repens* (L.) Gould (*ayrık otu*), **Hordeum vulgare* L. (*arpa*), *Cistus creticus* L. (*Karağan, Bozamık*), *Vicia sativa* L. (*Fiğ*), *Lathyrus aphaca* var. *aphaca* L. (*Çılban, İmirdik*), *Trifolium repens* L. (*Üçgül*) ve *Dorycnium graecum* (L.) Ser (*deli yonca*) yer almaktadır.

Tablo 3. Hatay'da yapılan bazı etnobotanik çalışma karşılaştırılması.

Kullanım amacı	Aktepe ve Zeytinoba (Çalışmamız)	Antakya semt pazarı (Altay & Çelik, 2011)	Tayfur Sökmen ve çevresi (Altay & Karahan, 2012)
Gıda	48	10	26
Tıbbi	30	5	8
Yakacak	6	-	-
Çay	-	-	9
Baharat	4	-	6
Yem	10	-	-
Boya	1	-	-
Süpürge	2	-	-
Çit	5	-	-
Zehirli	2	-	-
Süs	6	-	-
Diğer	6	-	16
Sadece ismi verilen	30	-	-
Familya	55	12	28
Toplam	150	15	65

Yöre halkının bilinçlendirilmesi, yörede yaşayan insanların bitki örtüsünü tahrip etmesinin önüne geçilmesi, bölgede yetişen bitki türleri hakkında akademik çalışmaların artırılması, bilinçsizce yapılan zirai ilaçlamanın önüne geçilmesi, yöre insanının bitkileri kullanırken bilimsel verilerden faydalanmasının sağlanması gerekmektedir.

TEŞEKKÜR

Çalışmalarımız esnasında yardım aldığımız yöre halkına ve maddi destek sağlayan HÜBAK' a (Proje no 16099) teşekkür ederiz.

KAYNAK LİSTESİ

- Akman, Y. (1973). Contribution a le etude de la des montagnes de l'amanus, I-III *Comm. Fac. Sci. Univ. Ank. Seri C* 17: 1-70.
- Altay, V. ve Çelik, O. (2011). Antakya semt pazarlarındaki bazı doğal bitkilerin etnobotanik yönden araştırılması. *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi* 4(2): 137-139.
- Altay, V. ve Karahan, F. (2012). Tayfur Sökmen Kampüsü (Antakya-Hatay) ve Çevresinde Bulunan Bitkiler üzerine Etnobotanik Bir Araştırma. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi* 2 (7): 13-28.
- Anonim (2010). www.hassa.gov.tr/ / Erişim tarihi: 29.07.2018.
- Anonim (2011). www.academia.com/ / Erişim tarihi: 12.08.2018.
- Anonim (2012). <http://www.hassa.biz.tr/> / Erişim tarihi: 10.07.2018.
- Anonim (2018). <https://tr.climate-data/> / Erişim tarihi: 12.08.2018.
- Baytop, A. (2003). *Türkiye' de Botanik Tarihi Araştırmaları s. 510*. Çetin Matbaacılık, İstanbul.
- Boissier, P.E. (1867). *Flora Orientalis*, Geneva.
- Bulut, G., Korkmaz, A. ve Tuzlacı, E. (2017). The ethnobotanical notes from Nizip (Gaziantep-Turkey). *Istanbul Journal of Pharmacy*, 47(2): 57-62.
- Cotton, C. M. (1997). *Ethnobotany Principles and Applications s. 424*. John Wiley & Sons Ltd., West Sussex.
- Çınar, S., Hatipoğlu, R., Avcı, M., İnal, İ., Yücel, C. ve Avağ, A. (2014). Hatay ili kırıkhan ilçesi taban meralarının vejetasyon yapısı üzerine bir araştırma. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 31 (2): 52-60.
- Davis, P.H. (1965-1985). *Flora of Turkey and the East Aegean Islands*. 1-9. Edinburgh Univ. Press, Edinburgh.
- Davis, P.H., Mill, R.R. ve Tan, K. (edlr.) (1988). *Flora of Turkey and the East Aegean Islands* 10. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Düzenli, A. ve Çakan, H. (2001). Flora of Mount Musa (Hatay- Turkey). *Turkish Journal of Botany* 25: 285-309.
- Ekim, T. ve Güner, A. (2000). Introduction: The floristic richness of Turkey. *Curtis's Botanical Magazine* 17 (2): 48-59.

- Güner, A., Aslan, S., Ekim, T., Vural, M. ve Babaç, M.T. (edlr.). (2012). *Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)*. Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını, İstanbul
- Güner, A., Kandemir, A., Menemen, Y., Yıldırım, H., Aslan, S., Ekşi, G., Güner, I. ve Çimen, A.Ö. (edlr.) (2018). *Resimli Türkiye Florası, Cilt 2*, ANG Vakfı, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Yayınları, İstanbul.
- Güner, A., Özhatay, N., Ekim, T. ve Başer, K.H.C. (edlr.) (2000). *Flora of Turkey and the East Aegean Islands* 11. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- İlçim, A. ve Varol, Ö. (1996). Hatay ve Kahramanmaraş İllerindeki Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri. *Ot Sistematik Botanik Dergisi* 3: 169-74.
- İlçim, A. (2014). *Hatay'ın Sessiz Güzelleri* s. 996. Hatay Valiliği, Hatay.
- Karahan, F., Altay, V. ve Mustafa, K. (2015). Antakya'nın El Sanatlarında Kullanılan Odunsu Bitkiler Üzerine Etnobotanik Bir Çalışma. *International Journal of Scientific and Technological Research* 1: 1-18.
- Kayıkçı, S., Altay, V. ve Güzel, Y. (2012). Hatay İlinde Yayılış Gösteren Bazı Geofit Bitki Türleri Üzerine Bir İnceleme. *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi* 5(2): 139-143.
- Kendir, G. ve Güvenç, A. (2010). Etnobotanik ve Türkiye'de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış, *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi* 1: 49-80.
- Keskin, M. ve Alpınar, K. (2002). Kışlak (Yayladağı-Hatay) Hakkında Etnobotanik Bir Araştırma. *Ot Sistematik Botanik Dergisi* 9(2): 91-100.
- Lev, E. ve Amar, Z. (2000). Ethnopharmacological Survey of Traditional Drugs Sold in Israel at the end of the 20th century. *Journal of Ethnopharmacology* 72: 191-205.
- Raunkiaer, C.H. (1934). *The Life Forms Of Plants and Statistical Plant and Geography* s. 147. Oxford.
- Ocak, A., Güzel, Y. ve Kayıkçı, S. (2014). *Antakya'nın Doğal Bitkileri* s. 648. Hatay Büyükşehir, Hatay.
- Türkmen, N. ve Düzenli, A. (1998). The Flora of Dört Yol and Erzin Districts of Hatay Province in Turkey. *Turkish Journal of Botany* 22(1): 121-141.
- Yıldırım, Ş. (2004). Etnobotanik ve Türk Etnobotaniği. *Kebikeç-İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi* 17: 175-193.

EKLER**Ek 1.** Kaynak kişilerin ayrıntılı gösterimi.

Köyün Adı	Kaynak Kişi	Kaynak Kişinin Yaşı	Kaynak Kişinin Eğitim Durumu
Aktepe	Sümeyya Küçük	33	Lise Mezunu
Aktepe	Fatma Çebişli	55	İlkokul Mezunu
Aktepe	Mehmet Çebişli	58	Üniversite Mezunu
Aktepe	Mehmet Gökoğlu	62	İlkokul Mezunu
Aktepe	Semiha Çoban	16	Öğrenci
Aktepe	Hacı Nur	65	İlkokul Mezunu
Aktepe	Hatice Gökoğlu	51	Okumamış
Aktepe	Fadima Köroğlu	60	Okumamış
Aktepe	Dilara Küçük	13	Öğrenci
Aktepe	Zehra Cantürk	22	Üniversite Mezunu
Aktepe	Meryem Trabzon	29	İlkokul Mezunu
Aktepe	Hilal Abuzar	24	Üniversite Mezunu
Aktepe	Fatma Cantürk	43	İlkokul Mezunu
Aktepe	İbrahim Cantürk	46	Lise Mezunu
Aktepe	Ömer Cantürk	22	Lise Mezunu
Zeytinoba	İshak Kerar	32	Üniversite Mezunu
Zeytinoba	Selma Kara	37	İlkokul Mezunu
Zeytinoba	Mehmet Emin Kerar	69	Ortaokul Mezunu
Zeytinoba	Adem Bolat	30	Üniversite Mezunu
Zeytinoba	Sümeyye Kesik	28	Ortaokul Mezunu
Zeytinoba	Zühre Kılınç	72	İlkokul Mezunu
Zeytinoba	Fatma Kerar	67	İlkokul Mezunu
Zeytinoba	Fatma Antep	57	İlkokul Mezunu
Zeytinoba	Hüseyin Bolat	45	Lise Mezunu
Zeytinoba	Osman Gök	75	İlkokul Mezunu
Zeytinoba	Zeynep Gök	74	İlkokul Mezunu
Zeytinoba	Mustafa Kılınç	50	İlkokul Mezunu
Zeytinoba	Ali Bolat	76	İlkokul Mezunu
Zeytinoba	Yüksel Kara	43	Ortaokul Mezunu
Zeytinoba	Zekeriya Tütüncü	29	Üniversite Mezunu

Ek 2. Araştırma alanında belirlenen bazı bitkiler ve kullanımlarının fotoğrafları.**Şekil 5.** *Olea europaea* L. (Zeytin) hasadından genel bir görüntü.

Şekil 6. Bitkilerin yöresel adlarını tespit etme çalıŐmalarından bir görüntü.

Şekil 7. *Sorghum halepense* var. *muticum* süpürge yapılmış Şekli.

Şekil 8. *Arum dioscoridis* var. *luschanii* bitkisinden yemek yapımı.